

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

ЯРОШИК МАРТА ЯРОСЛАВІВНА

УДК 796.011.3+378322(477:4-01)

**ПІДГОТОВКА БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ
В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ УКРАЇНИ
В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР**

24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп
населення

АВТОРЕФЕРАТ

**на здобуття наукового ступеня кандидата наук
з фізичного виховання і спорту**

Львів – 2010

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Львівському державному університеті фізичної культури, Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту.

Науковий керівник – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент
ДАНИЛЕВИЧ МИРОСЛАВА ВАСИЛІВНА,
Львівський державний університет фізичної культури,
декан факультету здоров'я людини і туризму.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
РОТЕРС ТЕТЯНА ТИХОНІВНА,
Луганський національний педагогічний університет
ім. Т. Г. Шевченка, завідувач кафедри теорії і методики
фізичного виховання;

кандидат педагогічних наук, доцент
ЄМЕЦЬ ОЛЕКСАНДР ЙОСИПОВИЧ,
Чернігівський державний педагогічний університет ім. Т. Г.
Шевченка, доцент кафедри педагогіки, психології і
методики фізичного виховання.

Захист відбудеться 21 травня 2010 року о 13.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 35.829.01 Львівського державного університету фізичної культури за адресою: 79000 м. Львів, вул. Костюшка, 11.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Львівського державного університету фізичної культури (79000 м. Львів, вул. Костюшка, 11).

Автореферат розіслано 16 квітня 2010 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

А. С. Вовканич

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розвиток вищої освіти в Україні супроводжується суттєвими змінами, основною метою яких є інтеграція до європейського освітнього простору. Зокрема, в Україні вже реалізується ступенева система підготовки кадрів, поступово впроваджується кредитно-модульна система організації навчального процесу. На думку переважної більшості науковців, ці заходи необхідні для успішного функціонування в умовах ринкових відносин (Журавський В., 2003; Бебик В., 2004; Сікорський П., 2004; Згуровський М., 2006).

Удосконаленню освітньої діяльності у галузі фізичного виховання і спорту присвячено чимало наукових робіт. Зокрема, дослідження Р. Чудної (2003) та Ю. Бріскіна (2007) спрямовані на обґрунтування змісту навчальних дисциплін. Шляхи вдосконалення змісту підготовки бакалаврів фізичної реабілітації визначив А. Герцик (2006). Питання зміни систем навчання згідно з Болонськими вимогами у ВНЗ фізкультурного профілю досліджували Є. Приступа (2004), Ю. Войнар (2005), І. Глазирін (2005), В. Кашуба (2007). Системи педагогічного контролю навчальних досягнень студентів інститутів фізичної культури обґрунтовані та розроблені у дисертаційних роботах В. Куриш (1997), О. Сидорка (1997), Е. Алехиной (2006), М. Ісаченко (2008). Теоретико-методичні основи професійної підготовки вчителів фізичної культури висвітлені у працях А. Забори (2005), Т. Ротерс (2007), О. Ємця (2009), О. Тимошенко (2009). Науково-методичне обґрунтування кадрової потреби сфери фізичного виховання і спорту в Україні вивчав О. Горбенко (2002). Ступенева система підготовки фахівців з фізичного виховання розглянута в роботах Д. Новарецького (2005), Ю. Шкрєбтія (2005).

Важливою складовою інституту освіти в європейських країнах є система підготовки кадрів для сфери фізичної культури і спорту, найчисельнішу групу яких складають випускники освітньо-кваліфікаційного рівня „бакалавр”. Профільним навчальним предметом у підготовці бакалаврів фізичного виховання є „Теорія і методика фізичного виховання” як інтегральна дисципліна. Вона об’єднує знання з анатомії, фізіології, метрології, психології, педагогіки тощо. Концептуальні засади професійної підготовки фахівців фізичного виховання через призму профільної дисципліни досить повно висвітлені у працях Л. Матвеева (1976), Б. Шияна (1997), В. Ареф’єва (2001), Е. Вільчковського (2004), Т. Круцевич (2008).

Незважаючи на чималу кількість ґрунтовних досліджень, недостатньо вивченими залишаються питання ефективної методики викладання та системи оцінювання знань студентів згідно з Болонськими вимогами, які були б зрозумілими та прийнятними як для студентів, так і для викладачів. Тому в умовах входження українських навчальних закладів до міжнародного освітнього простору необхідно адаптувати чинну систему підготовки фізкультурних фахівців, урахувуючи її переваги та традиції, до європейської системи організації навчального процесу та підібрати адекватні методики, які сприятимуть удосконаленню підготовки бакалаврів фізичного виховання.

Таким чином, недостатня теоретико-методична обґрунтованість змісту професійної підготовки фахівців фізичного виховання на сучасному етапі трансформації вищої освіти України зумовила вибір теми дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2006–2010 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту за темою 1.2.1 „Реформування вищої фізкультурної освіти в контексті Болонської інтеграції” (номер державної реєстрації 0106V011726).

Мета дослідження. Розробити методику викладання дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання” за кредитно-модульною системою навчання для фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня „бакалавр” у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту України.

Завдання дослідження:

1. Узагальнити пріоритетні напрями вдосконалення вищої освіти у провідних країнах світу.

2. Визначити зміст підготовки бакалаврів фізичного виховання у галузевих вищих навчальних закладах України та ставлення студентів і викладачів до кредитно-модульної системи навчання.

3. Оцінити стан організації і проведення занять з „Теорії і методики фізичного виховання” та рівень реалізації теоретичних знань студентів під час педагогічної практики в школі.

4. Розробити методику викладання дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання” за кредитно-модульною системою навчання, спрямовану на підвищення ефективності професійної підготовки бакалаврів фізичного виховання.

5. Експериментально перевірити ефективність запропонованої методики викладання навчальної дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання” у галузевих вищих навчальних закладах України.

Об'єкт дослідження. Процес фахової підготовки бакалаврів фізичного виховання у галузевих вищих навчальних закладах.

Предмет дослідження. Методика реалізації кредитно-модульної системи навчання у підготовці бакалаврів фізичного виховання з дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання”.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань були використані такі методи дослідження: теоретичні (аналіз літературних джерел та документальних матеріалів; контент-аналіз); емпіричні (опитування, експертне оцінювання, педагогічне спостереження, педагогічний експеримент, методи математичної статистики).

Наукова новизна отриманих результатів:

– уперше доведено, що впровадження розробленої методики викладання навчальної дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання” за кредитно-модульною системою навчання є ефективним і сприяє підвищенню активності навчальної діяльності студентів під час аудиторних занять та у процесі виконання завдань для самостійної роботи, формуванню у студентів навички систематичного

вивчення дисципліни та успішного засвоєння модулів, покращенню якості навчання та підвищенню рівня реалізації теоретичних знань студентів під час педагогічної практики в школі;

- доповнено дані про зміст підготовки бакалаврів фізичного виховання у різних вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту України;
- удосконалено систему контролю та оцінювання знань студентів, які навчаються за кредитно-модульною системою;
- підтверджено доцільність упровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у ВНЗ України як пріоритетного напрямку вдосконалення вищої освіти.

Практичне значення отриманих результатів полягає у розробці:

- навчально-методичних рекомендацій „Підготовка бакалаврів фізичного виховання за кредитно-модульною системою навчання”, в яких розкрито зміст: модулів дисципліни; диференційованих завдань для самопідготовки та контролю знань; методичних розробок до семінарських занять із використанням інноваційних технологій навчання; критеріїв оцінювання рівня знань студентів; адаптованої системи оцінювання знань студентів відповідно до вимог європейської кредитно-трансферної системи;
- інтерактивного навчального відеокурсу „Практика: крок до педагогічної майстерності” для інтегрального вивчення професійно-орієнтованих і спортивно-педагогічних дисциплін та підвищення якості підготовки майбутніх учителів фізичної культури до педагогічної практики в школі.

Результати дослідження впроваджені у навчальний процес Львівського державного університету фізичної культури, Дніпропетровського державного інституту фізичної культури і спорту та Харківської державної академії фізичної культури.

Матеріали дослідження можуть бути використані у процесі викладання дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання” для бакалаврів фізичного виховання, слухачів курсів підвищення кваліфікації у галузевих ВНЗ. Також методика може використовуватися у процесі викладання інших дисциплін у ВНЗ, які здійснюють підготовку фахівців галузі фізичного виховання і спорту.

Особистий внесок дисертанта полягає у постановці проблеми, організації та проведенні педагогічних досліджень; аналізі та узагальненні отриманих результатів, розробці інтерактивного навчального відеокурсу, впровадженні результатів дослідження у практику. Автор запропонувала методику викладання дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання”, визначила оптимальне співвідношення інформаційного навантаження в кожному модулі, раціонально підбрала форми контролю та адаптувала чинну систему оцінювання знань студентів відповідно до вимог кредитно-модульної системи навчання.

У роботах, написаних у співавторстві, автору належать обґрунтування актуальності обраної проблеми, організація і проведення досліджень, обробка отриманих даних, опрацювання висновків.

Апробація результатів дисертації. Результати досліджень представлені у доповідях на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях:

„Молода спортивна наука України” (Львів, 2006–2009), „Фізичне виховання, спорт та культура здоров'я у сучасному суспільстві” (Луцьк, 2008), Перша міжнародна наукова конференція молодих вчених (Київ, 2008), „Актуальні питання вищої професійної освіти” (Донецьк, 2007), „Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення” (Львів, 2006, 2008), на конференціях професорсько-викладацького складу та засіданнях наукового гуртка аспірантів Львівського державного університету фізичної культури (2006–2009 рр.).

Публікації. Основні положення дисертаційної роботи висвітлені у 17 публікаціях: навчально-методичних рекомендаціях „Підготовка бакалаврів фізичного виховання за кредитно-модульною системою навчання”, інтерактивному навчальному відеокурсі „Практика: крок до педагогічної майстерності” та 15 статтях, серед яких 6 одноосібних. У наукових фахових виданнях ВАК України опубліковано 8 статей.

Структура та обсяг дисертаційної роботи. Дисертаційна робота складається зі змісту, переліку умовних скорочень, вступу, п'яти розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел. Матеріали дисертаційної роботи викладено на 230 сторінках. Цифрові дані подано у 17 таблицях, текст проілюстровано 9 рисунками. У роботі використано 266 літературних джерел, з яких 48 – іноземних.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми; визначено мету і завдання дослідження; розкрито предмет, об'єкт, наукову новизну та практичне значення роботи, представлено особистий внесок автора; подано інформацію щодо апробації та впровадження у практику результатів дослідження; описано структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі **„Освітня система України в умовах євроінтеграції”** висвітлено дані науково-методичної літератури щодо стратегічних завдань реформування системи вищої освіти України в контексті Болонського процесу. Проаналізовано сучасні системи вищої освіти різних країн, що створює передумови для прийняття реформаторських рішень. Розглянуто напрями вдосконалення вищої освіти у провідних країнах світу. Вивчено традиції підготовки фахівців для сфери фізичного виховання і спорту в Україні.

У ході контент-аналізу періодичних видань України встановлено, що на сучасному етапі достатньо висвітлені загальні відомості про Болонський процес та принципи організації навчання за кредитно-модульною системою на зразок європейської кредитно-трансферної системи. Менший обсяг інформації відводиться на висвітлення досвіду запровадження кредитно-модульної системи у ВНЗ України. Недостатньо інформації присвячено особливостям застосування нової системи навчання у ВНЗ фізкультурного профілю, тому це питання потребує подальшого вивчення.

Аналітичний огляд літератури показав наявність великої кількості досліджень, присвячених особливостям підготовки фахівців сфери фізичного

виховання і спорту. Водночас поза увагою науковців залишаються питання підготовки бакалаврів фізичного виховання у ВНЗ фізкультурного профілю за кредитно-модульною системою навчання. В умовах євроінтеграції для підготовки конкурентоспроможних фахівців потрібно змістити пріоритети на запровадження активних методів навчання, інноваційних технологій, удосконалення системи контролю знань студентів та пошук шляхів їх раціонального поєднання.

У другому розділі „**Методи та організація дослідження**” подано характеристику застосованих методів дослідження та обґрунтовано доцільність їх використання; описано організацію дослідження.

У дослідженні використано методи теоретичного та емпіричного рівня, а саме: аналіз літературних джерел та документальних матеріалів; контент-аналіз; опитування; експертне оцінювання; педагогічне спостереження; педагогічний експеримент. Для впорядкування, узагальнення і формалізації емпіричних даних та подальшого кількісного і якісного аналізу результатів експериментального дослідження використовували методи математичної статистики.

Дослідження проводили у декілька етапів упродовж 2005–2009 років.

Перший етап (вересень 2005 – серпень 2006 р.) був присвячений аналізу літературних джерел та контент-аналізу періодичних видань України. Це дозволило визначити мету, завдання, об’єкт і предмет дослідження, розробити його методологію. На цьому етапі було проведено опитування студентів та викладачів галузевих ВНЗ.

На другому етапі (вересень 2006 – серпень 2008 р.) було проаналізовано зміст навчальних планів ВНЗ сфери фізичного виховання і спорту. На цьому ж етапі проведено констатувальний педагогічний експеримент, який передбачав вивчення стану реалізації кредитно-модульної системи у галузевих ВНЗ на прикладі дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання”. Для цього було проведено опитування студентів та експертів.

Одержані у ході констатувального експерименту дані слугували основою для розробки методики викладання навчальної дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання” за кредитно-модульною системою навчання.

Третій етап (вересень 2008 – травень 2009 р.) передбачав проведення формульованого педагогічного експерименту, у процесі якого перевіряли ефективність розробленої методики.

В експерименті брали участь студенти III курсу факультету фізичного виховання Львівського державного університету фізичної культури (ЛДУФК) в кількості 171 особа.

На цьому етапі був оформлений інтерактивний навчальний відеокурс „Практика: крок до педагогічної майстерності”. Проведено повторне опитування студентів та експертів. З’ясовано стан організації і проведення занять з дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання” та рівень реалізації теоретичних знань студентів на практиці. Проаналізовано успішність студентів.

Четвертий етап (травень – липень 2009 р.) передбачав узагальнення результатів дослідження, формулювання загальних висновків та оформлення дисертаційної роботи.

У третьому розділі „**Стан реалізації кредитно-модульної системи навчання у вищих навчальних закладах сфери фізичного виховання і спорту України**” подано відомості щодо ставлення студентів та викладачів галузевих ВНЗ до кредитно-модульної системи організації навчального процесу; проаналізовано динаміку успішності студентів.

Аналіз анкетування студентів дозволив визначити стан реалізації кредитно-модульної системи організації навчання у галузевих ВНЗ. Так, 74% опитаних позитивно ставляться до нової системи навчання. Окрім цього, 70% студентів вважають, що існує залежність між самостійною роботою та якістю професійної підготовки, і оцінюють її у $7,5 \pm 0,6$ бала. Водночас респонденти вказали, що важливою умовою підвищення ефективності самостійної роботи є її організаційно-методичне забезпечення. З точки зору студентів, ефективність їхньої самостійної роботи залежить передовсім від розуміння її необхідності – 30%, забезпечення навчальними і методичними посібниками – 26%, базової підготовки студента – 20%, контролю за виконанням самостійних завдань та діяльності викладачів – 9 і 15% відповідно. Результати свідчать про готовність студентів до навчання за кредитно-модульною системою, а також про їх успішну адаптацію до нових умов діяльності.

Опитування викладачів-кураторів виявило позитивне ставлення до кредитно-модульної системи навчання більшої частини викладачів. Свою психологічну готовність до роботи в умовах нової системи куратори оцінюють вище за соціальну – $7,3 \pm 0,5$ та $6,7 \pm 0,6$ бала відповідно. Психологічну готовність студентів до навчання за кредитно-модульною системою викладачі оцінюють у $5,5 \pm 0,5$ бала. Ця оцінка нижча за самооцінку студентів, яка становить $7,2 \pm 1,2$ бала.

З-поміж недоліків куратори відзначають те, що викладачі під час занять недостатньо застосовують комп'ютерні технології. Ефективність самостійної роботи невисока, оскільки студенти не готові до самостійного опрацювання навчального матеріалу. Не відповідає вимогам сучасності навчально-методичне і матеріально-технічне забезпечення навчального процесу. Відсутній досвід роботи в умовах кредитно-модульної системи навчання.

Аналіз динаміки успішності студентів, які навчаються за кредитно-модульною системою, виявив тенденцію до зниження успішності засвоєння модулів упродовж навчання у ВНЗ. Це свідчить про те, що частина студентів не розуміють переваг кредитно-модульної системи навчання. Відтак виникає необхідність модифікації навчального процесу з урахуванням специфіки та вимог європейської кредитно-трансферної системи.

Отже, реалізація кредитно-модульної системи навчання у галузевих ВНЗ відбувається успішно, незважаючи на виявлені окремі недоліки. Для їх усунення необхідно покращувати матеріально-технічне та методичне забезпечення, розширювати форми організації самостійної роботи, впроваджувати технічні засоби навчання. Запропоновані заходи дозволять підвищити якість підготовки фахівців фізичного виховання в умовах євроінтеграції та їхню конкурентоспроможність на світовому ринку праці.

У четвертому розділі **„Ефективність методики викладання дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання” за кредитно-модульною системою навчання”** подано інформацію про зміст підготовки бакалаврів фізичного виховання у вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту України; обґрунтовано методику викладання дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання” за кредитно-модульною системою та експериментально перевірено її ефективність.

Вивчення змісту підготовки бакалаврів фізичного виховання передбачало аналіз навчальних планів галузевих ВНЗ України. У результаті з’ясовано, що між досліджуваними навчальними планами відсутні істотні розбіжності. При цьому всі вони орієнтовані на кредитно-модульну систему організації навчального процесу і складаються з циклів дисциплін та практик. Тривалість одного кредиту – 36 годин. У навчальних планах наявна профільна дисципліна „Теорія і методика фізичного виховання”, однак кількість кредитів, відведених на її вивчення, коливається у різних ВНЗ в межах 6–7,5. Також ми встановили, що загальна кількість кредитів складає від 184 до 245. Різняться кількість, назви та змістове наповнення циклів дисциплін.

Для всебічного вивчення проблеми реалізації кредитно-модульної системи під час проведення занять із „Теорії і методики фізичного виховання” ми провели опитування студентів галузевих ВНЗ у кількості 229 осіб. Анкетування допомогло виявити засоби і методи навчання, форми самостійної роботи, а також методи організації занять, контролю та оцінювання знань, які найбільше до вподоби студентам. Суттєвих розбіжностей у відповідях респондентів не виявлено. Отримані результати дають підстави стверджувати, що у галузевих ВНЗ домінують традиційні методики навчання. Таке явище дещо суперечить сучасним тенденціям розвитку вищої освіти в контексті Болонських перетворень.

Проведене опитування дозволило з’ясувати, що студенти недооцінюють вагомість і необхідність самостійного опрацювання навчального матеріалу. На думку респондентів, викладачі практично не застосовують технічні засоби навчання, які більшість опитаних вважають ефективними для засвоєння навчальної інформації. 87% студентів вказують на наявність зв’язку теорії і методики фізичного виховання з такими спортивно-педагогічними дисциплінами: „Теорія і методика гімнастики”, „Теорія і методика рухливих ігор”, „Ритміка і хореографія”.

Отже, методика проведення занять з дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання” за кредитно-модульною системою у галузевих ВНЗ практично не відрізняється. Тому подальші наші дослідження проводилися на базі ЛДУФК, який є типовим ВНЗ сфери фізичного виховання і спорту України.

Для оцінки стану організації і проведення занять з теорії і методики фізичного виховання у ЛДУФК ми провели опитування студентів факультету фізичного виховання. Загалом їхня оцінка виявилася позитивною і склала $3,3 \pm 0,6$ бала. При цьому вони пропонують покращити навчально-методичне забезпечення, здійснити корекцію завдань самостійної роботи та урізноманітнити її форми, розширити арсенал засобів і методів навчання, переглянути критерії оцінювання та методи контролю знань. Такі пропозиції свідчать про доцільність

удосконалення чинної методики викладання дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання” за кредитно-модульною системою.

Рівень реалізації теоретичних знань студентів під час педагогічної практики ми визначали шляхом експертного оцінювання. Таким чином були виявлені прогалини у теоретичній підготовці студентів та з'ясовані труднощі, які виникають під час педагогічної практики. Так, головною проблемою у процесі використання словесних методів фізичного виховання є низький рівень володіння спортивною термінологією (67%), недостатнє вміння пояснити суть вправи (22%) та нечітка подача команд (11%). Використання методів наочності супроводжується неточністю під час показу вправи (33%); помилками у техніці виконання вправи (22%); одноманітними комплексами загальнорозвивальних вправ (45%). Застосовуючи практичні методи, студенти часто не вміють визначити елемент, з якого починається навчання (11%); володіють недостатнім арсеналом підвідних вправ та методичних прийомів (33%); бояться поєднувати різноманітні практичні методи (56%). На думку експертів, студенти недостатньо засвоїли зміст і методику проведення педагогічних спостережень на уроці, техніку страхування, методи організації учнів та способи виконання фізичних вправ, диференційований підхід до фізичного виховання. Загалом рівень реалізації теоретичних знань студентів під час педагогічної практики був середнім і склав $3,2 \pm 0,5$ бала.

Отримані результати дозволили розробити методику викладання навчальної дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання” за кредитно-модульною системою навчання для фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня „бакалавр”.

Методика базувалася на загальнодидактичних принципах навчання та специфічних принципах кредитно-модульної системи (рис. 1). Для її реалізації були використані адекватні, з нашої точки зору, методи організації студентів на заняттях, дидактичні засоби та методи навчання; різноманітні форми самостійної роботи; методи контролю та оцінювання знань студентів з урахуванням вимог кредитно-модульної системи навчання.

У ході формувального педагогічного експерименту застосовувалися індивідуальний, груповий та фронтальний методи організації студентів на семінарах. Дидактичними засобами навчання були підручники, навчальні посібники, тексти лекцій, навчально-методичні рекомендації, інтерактивний навчальний відеокурс та мультимедійні презентації.

Інтерактивний навчальний відеокурс „Практика: крок до педагогічної майстерності” використовували як технічний засіб навчання. Його мета – сприяти інтегральному засвоєнню знань з професійно-орієнтованих і спортивно-педагогічних дисциплін. Запропонований навчальний відеоматеріал розроблений на прикладі дисципліни „Теорія і методика гімнастики”. Саме з цим розділом навчальної програми, згідно з результатами експертного опитування, у студентів виникало найбільше труднощів під час проходження педагогічної практики в школі. Інтерактивний навчальний відеокурс складався з трьох частин:

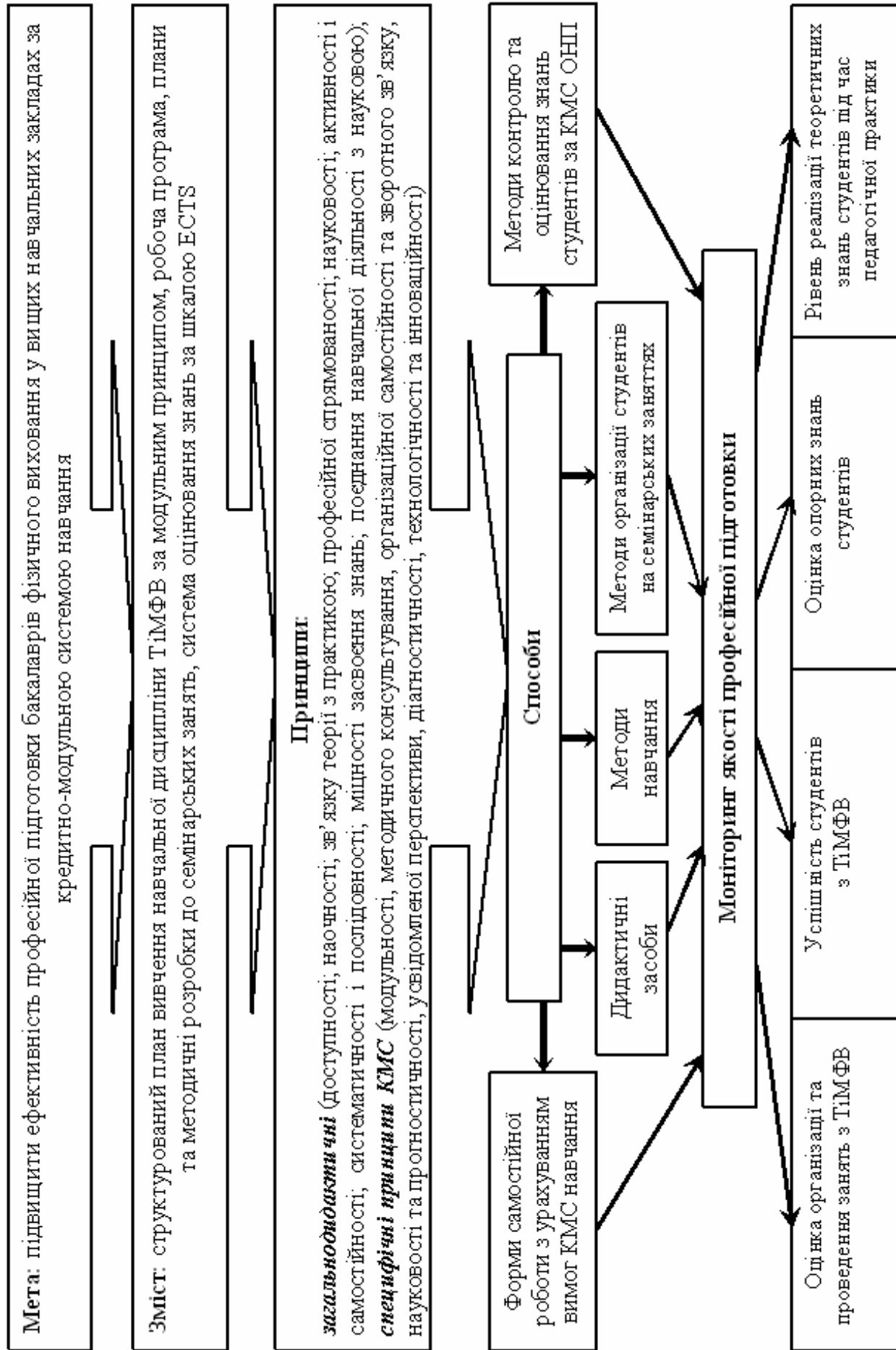

Рис. 1. Схема опису методики викладання дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання” за кредитно-модульною системою.

„Стройові вправи і поняття”, „Основні положення рук, тулуба, ніг вправ для загального розвитку”, „Техніка виконання і страхування основних вправ гімнастичного багатоборства”. Для кожної з частин розроблені завдання різного рівня складності для самостійної роботи студентів на CD-носіях.

З-поміж методів навчання, які застосовувалися під час педагогічного експерименту, переважали імітаційні активні методи, міні-лекції, блиц-опитування, „естафета” та кейс-метод.

Самостійна робота мала різні форми, визначені робочою програмою, залежно від мети, завдань та змісту навчальної дисципліни, зокрема: опрацювання теоретичних засад прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання; виконання домашніх завдань; підготовка до семінарських занять; підготовка до підсумкових контрольних робіт та інших форм поточного контролю; письмове оформлення схем і таблиць; систематика вивченого матеріалу курсу перед написанням модулів; аналіз педагогічних ситуацій та підготовка аналітичної записки; виконання індивідуальних завдань.

Реалізація розробленої методики передбачала такі методи контролю: усна, письмова та практична перевірка, самоконтроль і самооцінка. Оцінювання знань здійснювалося за допомогою різних методів: поточне усне опитування; поточне тестування після вивчення кожного змістового модуля, оцінка за самостійну роботу; підсумкова структурована письмова контрольна робота з елементами тестових завдань. Для діагностики знань використовували 100-бальну шкалу оцінювання.

Моніторинг якості професійної підготовки проводили за такими показниками: оцінка організації та проведення занять з дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання”; успішність студентів з дисципліни шляхом визначення середнього балу, індексу якості навчання, кореляційних взаємозв'язків між поточною та підсумковою успішністю; оцінка опорних знань студентів та рівень реалізації їхніх теоретичних знань під час педагогічної практики в школі.

Оцінка організації та проведення занять з дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання” студентів експериментальної групи становила $3,7 \pm 0,2$ бала (рис.2.) і була достовірно вища ($p < 0,05$) за оцінку студентів контрольної групи ($3,3 \pm 0,2$ бала). Загалом студенти позитивно оцінюють запропоновану методику викладання. Це спричинило підвищення їхньої активності під час аудиторних занять та у процесі виконання завдань для самостійної роботи і відобразилося на кількості та якості отриманих поточних оцінок.

Аналіз документальних даних успішності студентів показав, що індекс якості навчання в експериментальній групі склав 78%, у контрольній – 66%, середній бал – $4,1 \pm 0,07$ та $3,9 \pm 0,08$ бала відповідно. Отже, індекс якості навчання студентів експериментальної групи вищий на 12%, а середній бал – на 0,2 бала ($p < 0,05$), що є доказом ефективності запропонованої методики.

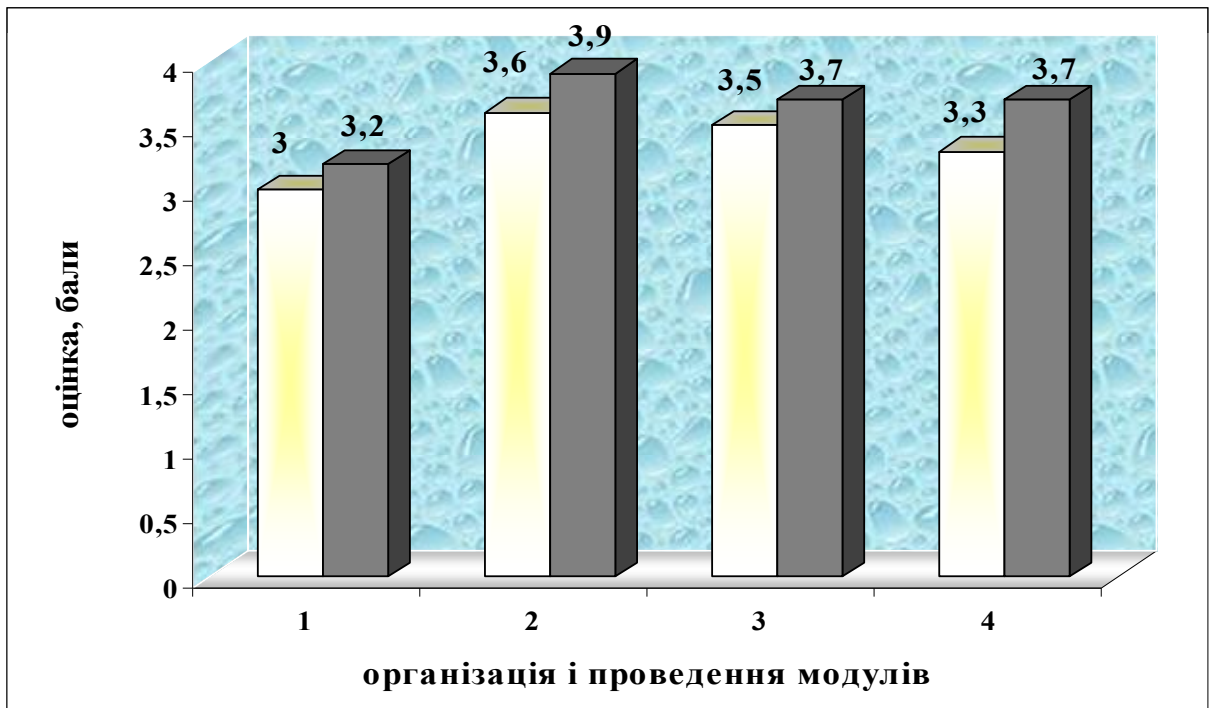

Рис. 2. Оцінка організації і проведення занять з ТiМФВ за кредитно-модульною системою навчання:

- КГ – контрольна група; ■ ЕГ – експериментальна група;
- 1 – оцінка організації і проведення лекцій;
- 2 – оцінка організації і проведення семінарських занять;
- 3 – оцінка організації і проведення контрольних завдань;
- 4 – загальна оцінка організації і проведення занять.

У результаті математичної обробки виявлені середні кореляційні взаємозв'язки $r=0,4 \div 0,7$ ($p<0,05$) між показниками поточної та підсумкової успішності студентів контрольної групи упродовж вивчення дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання”. Слабкий зв'язок спостерігається між поточною і підсумковою контрольною роботою першого модуля ($r=0,29 \div 0,8$). Сильний взаємозв'язок існує між підсумковою контрольною оцінкою другого модуля та оцінкою з іспиту ($r=0,74 \div 0,7$). Отримані дані свідчать про повільне включення студентів у навчальний процес та концентрацію зусиль на навчанні у період екзаменаційної сесії.

В експериментальній групі виявлено сильні кореляційні взаємозв'язки між поточними і підсумковими контрольними оцінками модулів та іспиту: $r=0,7 \div 0,9$ ($p<0,05$). Це вказує на те, що студенти експериментальної групи засвоювали знання кожного з модулів систематично і поступово.

Оцінка опорних знань студентів контрольної групи становить в середньому $3,9 \pm 0,2$ бала. В експериментальній групі вона є достовірно вищою ($p<0,05$) і складає $4,4 \pm 0,2$ бала. Згідно з результатами експертного оцінювання в експериментальній групі вірогідно кращою ($p<0,05$) була оцінка опорних знань з методики проведення педагогічних спостережень на уроці, диференційованого підходу до фізичного виховання дітей різних вікових груп, завдань фізичного виховання, методики навчання рухових дій, контролю виконання домашніх завдань (табл. 1).

Використання інтерактивного навчального відеокурсу „Практика: крок до педагогічної майстерності” у процесі викладання профільної дисципліни спричинило достовірне ($p < 0,05$) підвищення оцінки опорних знань з термінології фізичного виховання ($4,2 \pm 0,1$ бала), техніки страхування ($4,4 \pm 0,2$ бала), застосування різноманітних методів організації учнів на уроці та способів виконання фізичних вправ ($4,6 \pm 0,1$ бала).

Таблиця 1

Оцінка опорних знань студентів контрольної та експериментальної груп (за результатами анкетування експертів)

Опорні знання	Середня оцінка, бали		
	КГ (n=82)	ЕГ (n=89)	p
	$\bar{x} \pm \sigma$	$\bar{x} \pm \sigma$	
Термінологія фізичного виховання	3,5±0,2	4,2±0,1	p<0,05
Техніка страхування	3,5±0,3	4,4±0,2	p<0,05
Зміст і методика проведення педагогічних спостережень на уроці	3,6±0,2	4,0±0,1	p<0,05
Диференційований підхід до фізичного виховання дітей різних вікових груп	3,8±0,2	4,4±0,2	p<0,05
Різнманітні методи організації учнів на уроці та способи виконання фізичних вправ	4,0±0,2	4,6±0,1	p<0,05
Методика навчання рухових дій	3,5±0,3	4,4±0,2	p<0,05
Методика розвитку рухових якостей	3,8±0,3	4,4±0,3	p>0,05
Інтенсивність навантаження за показниками ЧСС	3,8±0,2	4,2±0,2	p>0,05
Контроль виконання домашніх завдань	4,0±0,3	4,8±0,2	p<0,05
Освітні, виховні та оздоровчі завдання фізичного виховання	4,0±0,2	4,8±0,3	p<0,05
Структура уроку	4,5±0,2	4,8±0,2	p>0,05
Анатомо-фізіологічні особливості дітей	4,0±0,3	4,2±0,5	p>0,05

Рівень реалізації теоретичних знань студентів на практиці, за оцінкою експертів, в експериментальній групі був вищим за середній і склав $3,8 \pm 0,2$ бала. У контрольній групі рівень середній і становить $3,0 \pm 0,3$ бала. Розбіжності між оцінками груп достовірні ($p < 0,05$).

Отже, результати педагогічного експерименту підтвердили ефективність розробленої методики викладання дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання” за кредитно-модульною системою навчання.

У п'ятому розділі „Аналіз та узагальнення результатів дослідження” підведено підсумки дослідження й описано три групи отриманих даних:

- підтверджено результати досліджень В. Журавського (2003), К. Корсака (2004), Л. Сущенко (2004), В. Яблонського (2004), В. Кременя (2006) про те, що використання міжнародного досвіду потребує критичного аналізу здобутків освітніх систем інших країн та адаптації цих здобутків до потреб, особливостей та можливостей України;

- підтверджено позицію В. Кузіна (1999), А. Колота (2004), Д. Новарецького (2005), Ю. Шкретія (2005), М. Згуровського (2006), що багаторівнева система підготовки фахівців та впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу є пріоритетними напрямками вдосконалення вищої освіти України;

- доповнено наукові дані А. Гужаловського (1997), В. Кузіна (1999), Ю. Войнара (2000), Р. Чудної (2003), А. Герцика (2006), Ю. Бріскіна (2007) щодо змісту підготовки фахівців фізичного виховання у вищих навчальних закладах України;
- доповнено та узагальнено результати досліджень Ю. Волкова (2001), П. Петрова (2000), Т. Ротерс (2006), Л. Філенка (2006), Л. Денисової (2007), О. Ємця (2008) щодо запровадження і використання сучасних технологій навчання у процесі професійної підготовки фахівців сфери фізичного виховання і спорту в умовах інформатизації суспільства;
- доповнено результати досліджень В. Куриш (1997), О. Сидорка (1997), Н. Ляшової (2000), Н. Волкова (2004), Ю. Поляченка (2005), Е. Алехиной (2006), М. Ісаченко (2008) стосовно доцільності вдосконалення різновидів контролю за якістю знань студентів;
- доповнено дані А. Забори (2005), Б. Шияна (2005) про особливості формування знань і навичок майбутніх учителів фізичної культури у процесі інтегрального вивчення теорії і методики фізичного виховання зі спортивно-педагогічними дисциплінами;
- уперше доведено, що впровадження розробленої методики викладання навчальної дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання” за кредитно-модульною системою навчання є ефективним і суттєво впливає на підвищення активності навчальної діяльності студентів під час аудиторних занять та у процесі виконання завдань для самостійної роботи, формування у студентів навички систематичного вивчення дисципліни та успішного засвоєння модулів, покращення якості навчання та підвищення рівня реалізації теоретичних знань студентів під час педагогічної практики в школі.

В И С Н О В К И

1. Пріоритетними напрямками вдосконалення вищої освіти у провідних країнах світу є: інтеграційні процеси, інформатизація освіти, багаторівнева система підготовки фахівців, упровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу, створення гнучких стандартів для всіх освітніх рівнів, мобільність навчання, забезпечення та гарантія якості вищої освіти.

2. Спільними ознаками навчальних планів вищих навчальних закладів фізкультурного профілю України є: орієнтація на кредитно-модульну систему організації навчального процесу; тривалість одного кредиту 36 годин; загальна структура навчальних планів, яка містить цикли дисциплін та практики; наявність профільної дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання”. При цьому у досліджуваних навчальних планах кількість кредитів коливається в межах від 184 до 245. Різняться кількість, назви та змістове наповнення циклів дисциплін, а також зміст і тривалість практик. Кількість кредитів, відведених на вивчення навчального предмету „Теорія і методика фізичного виховання”, коливається в межах 6–7,5 у різних вищих навчальних закладах.

3. Студенти вищих навчальних закладів фізичного виховання і спорту України (74%) позитивно ставляться до впровадження кредитно-модульної системи навчання. Респонденти високо оцінили взаємозв'язок між самостійною роботою студентів і якістю професійної підготовки – $7,5 \pm 0,6$ бала. Отримані дані свідчать про готовність студентів до навчання за кредитно-модульною системою та успішну адаптацію до нових умов діяльності.

Більша частина викладачів-кураторів позитивно ставляться до кредитно-модульної системи навчання. Водночас вони відзначають недостатнє застосування під час занять комп'ютерних технологій, невідповідне навчально-методичне і матеріально-технічне забезпечення навчального процесу, невисоку ефективність самостійної роботи студентів та відсутність досвіду роботи в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

4. Встановлено, що оцінка стану організації та проведення занять з дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання” позитивна і складає $3,3 \pm 0,6$ бала. Для підвищення ефективності викладання дисципліни доцільно покращити рівень забезпечення навчально-методичними матеріалами, урізноманітнити методи навчання та види контролю, здійснити корекцію пояснень завдань самостійної роботи, збільшити час для написання контрольних робіт, переглянути критерії оцінювання усних відповідей.

5. Рівень реалізації теоретичних знань студентів під час педагогічної практики в школі, за оцінкою експертів, є середнім (становить $3,2 \pm 0,5$ бала). Це зумовлено тим, що студенти недостатньо засвоїли окремі опорні знання: термінологію фізичного виховання, зміст і методику проведення педагогічних спостережень на уроці, техніку страхування, методи організації учнів на уроці та способи виконання фізичних вправ, диференційований підхід до фізичного виховання.

6. Розроблена методика викладання дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання” базувалася на загальнодидактичних принципах навчання та специфічних принципах кредитно-модульної системи. Вона містила відомі у педагогіці засоби і методи навчання, різноманітні методи організації, контролю й оцінювання знань, широкий арсенал форм самостійної роботи, які ми раціонально поєднали та адаптували до кредитно-модульної системи навчання бакалаврів фізичного виховання у галузевих вищих навчальних закладах. Для підвищення якості підготовки бакалаврів до педагогічної практики в школі та інтегрального вивчення професійно-орієнтованих і спортивно-педагогічних дисциплін розроблений інтерактивний навчальний відеокурс „Практика: крок до педагогічної майстерності ” (на прикладі дисципліни „Теорія і методика гімнастики”). Він складається з трьох частин, для кожної з яких були розроблені завдання різного рівня складності на CD-носіях для самостійної роботи студентів.

7. Експериментальна перевірка ефективності методики викладання дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання” згідно з кредитно-модульною системою виявила її ефективність, зокрема:

- оцінка організації та проведення занять з теорії і методики фізичного виховання студентів експериментальної групи склала $3,7 \pm 0,1$ бала і є достовірно вищою ($p < 0,05$) за оцінку контрольної групи ($3,3 \pm 0,2$ бала);
- студенти експериментальної групи засвоювали знання кожного з модулів систематично впродовж семестру, без психологічного напруження, що підтверджено наявністю сильних кореляційних взаємозв'язків $r = 0,7 \div 0,9$ ($p < 0,05$) між поточними та підсумковими контрольними оцінками модулів та іспиту; у контрольній групі виявлений слабкий зв'язок між поточною і підсумковою контрольною роботою першого модуля ($r = 0,29 \div 0,8$), що вказує на повільне включення студентів у навчальний процес; сильний взаємозв'язок між підсумковою контрольною оцінкою другого модуля та оцінкою з іспиту ($r = 0,74 \div 0,7$) свідчить про концентрацію зусиль студентів контрольної групи на навчанні, як правило, у період екзаменаційної сесії;
- індекс якості навчання студентів експериментальної групи склав 78%, контрольної – 66%, середній бал – $4,1 \pm 0,07$ та $3,9 \pm 0,08$ бала відповідно; розбіжності між показниками є вірогідними ($p < 0,05$);
- оцінка опорних знань студентів експериментальної групи, за результатами експертного оцінювання, достовірно вища ($p < 0,05$), ніж контрольної, і склала $4,4 \pm 0,2$ та $3,9 \pm 0,3$ бала відповідно;
- рівень реалізації теоретичних знань студентів експериментальної групи на практиці, за оцінкою експертів, є вищим за середній і складає $3,8 \pm 0,2$ бала; у контрольній групі рівень є середній і становить $3,0 \pm 0,3$ бала; розбіжності між оцінками достовірні ($p < 0,05$).

8. Упровадження запропонованої методики викладання сприяло: підвищенню рівня організації та проведення занять з дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання”; покращенню успішності студентів; підвищенню активності навчальної діяльності студентів під час аудиторних занять та у процесі виконання завдань для самостійної роботи; покращенню рівня засвоєння опорних знань і рівня реалізації теоретичних знань студентів під час педагогічної практики. Отримані дані дозволяють рекомендувати її для широкого впровадження у навчальний процес підготовки бакалаврів фізичного виховання.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на розробку ефективних методик викладання інших дисциплін за кредитно-модульною системою для підвищення якості підготовки фахівців фізичного виховання.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Ярошик М. Підготовка бакалаврів фізичного виховання за кредитно-модульною системою навчання : навч.-метод. рек. / Марта Ярошик. – Л. : ЛДУФК, 2009. – 108 с.
2. Ярошик М. Практика: крок до педагогічної майстерності [Електронний ресурс] : інтерактивний навчальний відео-курс / Марта Ярошик. – Л. : [б. в.], 2009. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см.

а) публікації у фахових виданнях ВАК України:

3. Данилевич М. Ефективність навчального процесу бакалаврів фізичного виховання згідно з вимогами Болонської декларації / Мирослава Данилевич, Марта Ярошик // Теорія і методика фізичного виховання. – 2008. – № 4. – С. 78–81. *(Внесок дисертантки полягає у постановці проблеми, аналізі отриманих результатів, формулюванні висновків).*

4. Данилевич М. Організація навчального процесу бакалаврів фізичного виховання в контексті євроінтеграції / Мирослава Данилевич, Марта Ярошик // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2008. – Вип. 12, т. 4. – С. 65–70. *(Особистий внесок дисертантки полягає в аналізі наукової літератури та визначенні особливостей організації навчального процесу бакалаврів фізичного виховання в Україні).*

5. Данилевич М. В. Особливості навчання студентів у вузах фізкультурного профілю в контексті Болонських перетворень / М. В. Данилевич, М. Я. Ярошик // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Х., 2007. – № 5. – С. 10–12. *(Дисертантка проаналізувала отримані результати та сформулювала висновки).*

6. Данилевич М. Оцінювання організації та проведення занять із теорії і методики фізичного виховання у ЛДУФК згідно із кредитно-модульною системою / Мирослава Данилевич, Марта Ярошик // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2008. – Т. 1. – С. 159–162. *(Дисертантка проаналізувала стан організації та проведення занять із теорії і методики фізичного виховання та сформулювала висновки).*

7. Ярошик М. Адаптація студентів першого курсу Львівського державного інституту фізичної культури до кредитно-модульної системи навчання / Марта Ярошик, Мирослава Данилевич // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2006. – Вип. 10, т. 3. – С. 392–397. *(Внесок автора полягає в аналізі отриманих результатів, формулюванні висновків).*

8. Ярошик М. Аналіз результатів впровадження кредитно-модульної системи в навчальний процес Львівського державного інституту фізичної культури [Електронний ресурс] / Марта Ярошик // Спортивна наука України. – 2006. – № 5. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>

9. Ярошик М. Вища освіта України в умовах інтеграції до Європейського освітнього простору / Марта Ярошик // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2007. – Вип. 11, т. 5. – С. 410–416.

10. Ярошик М. Реалізація теоретичних знань та вмінь студентів під час проходження педагогічної практики в школі / Марта Ярошик // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Л., 2009. – Вип. 13, т. 2. – С. 217–222.

б) публікації в інших виданнях:

11. Данилевич М. Моніторинг успішності майбутніх бакалаврів фізичного виховання / Мирослава Данилевич, Марта Ярошик // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали VI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Л., 2008. – С. 311–314. *(Внесок дисертантки полягає у проведенні моніторингу успішності майбутніх бакалаврів фізичного виховання).*

12. Данилевич М. В. Ставлення студентів Львівського державного інституту фізичної культури до кредитно-модульної системи навчання / М. В. Данилевич, М. Я. Ярошик // Інноваційний зміст фізичного виховання в умовах реформування вищих навчальних закладів України III–IV рівнів акредитації : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – Полтава, 2006. – С. 7–11. *(Внесок дисертантки полягає в аналізі та узагальненні отриманих результатів).*

13. Ярошик М. Аналіз результатів впровадження кредитно-модульної системи в навчальний процес Львівського державного університету фізичної культури / Марта Ярошик // Болонський процес: трансформація навчального процесу у технологію навчання : III Міжнар. наук.-метод. конф. : матеріали конф., 26–27 жовт. 2006 р. – К., 2006. – С. 149–151.

14. Ярошик М. Я. Аналіз успішності студентів, що навчаються за кредитно-модульною системою організації навчання / М. Я. Ярошик, М. В. Данилевич // Актуальні проблеми організації фізичного виховання студентської молоді Львівщини : матеріали IV регіон. наук.-практ. конф. – Л., 2007. – С. 99–100. *(Внесок автора полягає у проведенні аналізу показників успішності студентів за кредитно-модульною системою навчання).*

15. Ярошик М. Я. Особенности обучения студентов Львовского государственного университета физической культуры в контексте болонских преобразований / М. Я. Ярошик, М. В. Данилевич // Современный олимпийский спорт и спорт для всех : материалы XI Междунар. конгр. – Минск, 2007. – Ч. 3. – С. 230–233. *(Внесок автора полягає у постановці проблеми, аналізі отриманих результатів, формулюванні висновків).*

16. Ярошик М. Ставлення студентів-першокурсників ЛДІФК різних спеціалізацій до кредитно-модульної системи навчання / Марта Ярошик // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. – Л., 2006. – С. 183.

17. Ярошик М. Оцінювання ефективності методики викладання навчальної дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання” за кредитно-модульною системою / М. Ярошик // Вища освіта України. Тематичний вип.: Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. – 2009. – Дод. 4, т. IV (16). – С. 558–565.

АНОТАЦІЇ

Ярошик М. Я. Підготовка бакалаврів фізичного виховання в умовах інтеграції вищої школи України в європейський освітній простір. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення. – Львівський державний університет фізичної культури, Львів, 2010.

Дисертація присвячена актуальному питанню підготовки фахівців фізичного виховання в контексті євроінтеграції ВНЗ України.

Визначено ставлення студентів та викладачів галузевих ВНЗ до кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Проаналізовано динаміку

успішності студентів. Вивчено зміст підготовки бакалаврів фізичного виховання у ВНЗ сфери фізичного виховання і спорту України. Проаналізовано стан організації та проведення занять з дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання” для бакалаврів фізичного виховання у галузевих ВНЗ.

Експериментально обґрунтовано методику викладання дисципліни „Теорія і методика фізичного виховання” за кредитно-модульною системою. Встановлено покращення організації та проведення занять з теорії і методики фізичного виховання, успішності студентів з дисципліни, підвищення рівня реалізації теоретичних знань студентів під час педагогічної практики в школі.

Отримані результати підтверджують доцільність застосування розробленої методики у навчальному процесі ВНЗ.

Ключові слова: бакалавр фізичного виховання, профільна дисципліна, методика викладання, кредитно-модульна система.

Yaroshyk M. Y. Preparation of bachelors of physical education under the conditions of integration of higher school of Ukraine into European educational environment. – Manuscript.

Dissertation on the obtaining of scientific degree of candidate of science in physical education and sport in speciality 24.00.02 – physical culture, physical education of different groups of population. – Lviv State University of Physical Culture, Lviv, 2010.

Dissertation is deals with to actual problem of preparing specialists of physical education under the context of Euro integration of the Higher educational institutions of Ukraine.

The aim of investigation. To develop teaching methods of discipline „The theory and methods of physical education” in accordance to credit-modular system of studies for specialists of educationally-qualifying level “bachelor” in higher educational institutions of physical education and sport of Ukraine.

Object of investigation. Process of professional training of bachelors of physical education in branch higher educational institutions.

Subject of investigation. The methods of realization of credit-modular system of education in preparation of bachelors of physical education to the discipline „The theory and methods of physical education”.

Scientific innovation of the work consists in development of methods of teaching of basic discipline “Theory and methods of physical education”, which is based on overall didactic principles of education and on specific principles of credit-modular system. It includes a wide store of forms of organization of students on seminar’s lessons, innovative technologies of education, different kinds of self-employment and improved system of student’s knowledge appraisal. Methods are directed on increasing of educational activity of students during lecture-hall lessons and in the pursuance of self-employment, forming in students a habit to systematic learning of discipline and successful mastering of modules; improvement of quality of students education; increasing realization level of theoretical knowledge of students during pedagogical practice in school.

During work priority directions of higher education improvement in leading countries of the world are generalized. An appraisal of organization level and conducting of lessons in discipline „The theory and methods of physical education” has done. The content of preparation of physical education of bachelors in branch higher educational institutions of Ukraine is revealed by analyzing of educational plans. An attitude of students and teachers of higher educational institutions of physical education and sport to credit-modular system of education is learned with the help of questionering. The methods of teaching of discipline „The theory and methods of physical education” according to credit-modular system is grounded and its content is cleared.

Experimental checking of reaching methods ”the theory and methods of physical education” according to credit-modular system showed its efficiency, in particular:

- estimation of organization level and conducting of lessons in „Theory and methods of physical education” of students in experimental group has $3,7 \pm 0,1$ and is higher ($p < 0,05$) than estimation of supervisory group ($3,3 \pm 0,2$);
- students of experimental group are studying systematically during a term, mastering knowledge of every module without physiological stress. It is confirmed by existent strong correlations $r = 0,7 \div 0,9$ ($p < 0,05$) between current and summary supervisory grades of modules and exam. In supervisory group a week correlation is determined between current and summary test of first module ($r = 0,29 \div 0,8$), what point into slow involving students into training process. A strong correlation between summary supervisory grade of the second module and grade at exam ($r = 0,74 \div 0,7$) affirm efforts concentration of supervisory group students on studying in period of examinations;
- the index of quality of students from experimental group is 78%, supervisory group – 66%, average grade – $4,1 \pm 0,07$ and $3,9 \pm 0,08$ accordingly. The difference in indexes are veritable ($p < 0,05$);
- appraisal of mastering of basic knowledge by students of experimental group according to results of expert appraisal is authentically higher ($p < 0,05$), than supervisory and amount $4,4 \pm 0,2$ and $3,9 \pm 0,3$ grade accordingly;
- the level of realization of theoretical knowledge of students of experimental group on practice, according to expert’s appraisal, is higher than average grade and amount $3,8 \pm 0,2$. The level in supervisory group is average and amount $3,0 \pm 0,3$ grade. The differences between estimates are authentic ($p < 0,05$).

The developed interactive educational video course is a component of experimental methods. Its usage helped to increase the quality of students preparation to future professional activity. Afterwards it can be recommended for lecturers of Higher Educational Institutions, in which the course of “The theory and methods of physical education” is taught, for students of correspondence and course, learners of advanced training courses, teachers of physical education.

Received results confirm efficiency of methods and let us recommend it to a wide introduction in training process of physical education bachelors preparation.

Keywords: bachelor of physical education, type discipline, teaching method, credit-module system.

Ярошик М. Я. Подготовка бакалавров физического воспитания в условиях интеграции высшей школы Украины в европейское образовательное пространство – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по физическому воспитанию и спорту по специальности 24.00.02 – физическая культура, физическое воспитание разных групп населения. – Львовский государственный университет физической культуры, Львов, 2010.

Диссертация посвящена актуальному вопросу подготовки специалистов физического воспитания в контексте евроинтеграции высших учебных заведений Украины.

Определено отношение студентов и преподавателей отраслевых вузов к кредитно-модульной системе организации учебного процесса. Проанализирована динамика успеваемости студентов. Изучено содержание подготовки бакалавров физического воспитания в вузах сферы физического воспитания и спорта Украины. Проанализировано состояние организации и проведения занятий по дисциплине „Теория и методика физического воспитания” для бакалавров физического воспитания в отраслевых вузах.

Экспериментально обоснована методика преподавания дисциплины „Теория и методика физического воспитания” по кредитно-модульной системе. Установлено улучшение организации и проведения занятий по теории и методике физического воспитания, успеваемости студентов по дисциплине, повышение уровня реализации теоретических знаний студентов во время педагогической практики в школе.

Полученные результаты подтверждают целесообразность применения разработанной методики в учебном процессе вузов.

Ключевые слова: бакалавр физического воспитания, профильная дисциплина, методика преподавания, кредитно-модульная система.

Підписано до друку 13.04.2010р. Формат 60x90/16
Папір офсетний. Гарнітура „Times New Roman”.
Ум. друк. арк. 0,9. облік.-вид. арк. 1,0
Тираж 100. Зам. № 1304-1. Віддруковано на різнографі.

Видавництво ТзОВ „Дизайн-студія „Папуга”
Свідоцтво АВ № 15 від 21.11.2001р.
м. Львів, вул. Люблінська, 92